

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐԾՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԾԵ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՄԱՅԻՍ 10, 1902

ԹԻՒ 19

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Եկեղեցիի Անդամ Ըլլալու Եմ	165
Պատ. Աւետիս Ասատուրեան	165
Աշխատութիւն	166
Արեւ Իբրև Հակահեթի	167
Աշխարհի Մէջ Երկար Ճամբորդող Ամէնէն	
Արագ Կառարարութիւն	168
Սբ. Բեռնարդոսի Շուն Մը	168
Գիտական Ծանօթութիւններ	168
Պաշտօնեաներու Մահուան Աւիթով	169
Քրիստոնէութիւն Եւ Գիտութիւն	170
Ազդ	170
Հանդէս Քաղաքական	171
Դրամական	172

ԱԻՆՏԵՐՆԱԿԱՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ. Կը հրատա-
րակուի ամէն շաբաթ օր:

Տարեկան գինն է մայրաքաղաքիս եւ գաւ-
առներու համար կանխիկ 30 դան. արծաթ,
օտար երկիրներու համար 41/2 տոլար, կամ
6 շիլին, կամ 7 3/4 ֆրանք: Մէկ թերթի
գինն է 30 փարա: Ամսաթերթին տարեկան
գինն է 6 դան. ամէն տեղւոյ համար: Թղթա-
տարի ծախքը խմբագրութեան վրայ է:

Խմբագրութեան վերաբերեալ համակներ
պարտին ուղղուիլ առ Տր. Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ,
իսկ բաժանորդագրութեան վերաբերեալներն՝
առ Տր. Ջ. Ք. ԿՐԻՆ, Ամերիկացի խան, Կ. պոլիս:

Մտերիկայի Միտինարաց Ընկերութեան Կողմէն,

Ջ. Ք. ԿՐԻՆ, ԱՐՏՈՆԱՅԵՐ

Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ, ՏԵՐԵՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ

ԵԿԵՂԵՑԻՒ ԱՆԴԱՄ ԸԼԼԱԼՈՒ ԵՄ

(Պատ. Բողոքի Մէջ)

2.

Ուրիշներ կ'ըսեն թէ Եկեղեցին դա-
րուն հետ յառաջդիմած չէ, այլ ետ
մնացած է: Բայց այս ճամբիւր չէ ունէ
գէշ իմաստով: Արդարեւ Եկեղեցին անց-
եալի բարիքներուն մեծ պահպանողն է,
և մշտնջենապէս յարգի ու յաւիտենա-
պէս ճամբիւր բաներէն զատուելու ան-
հոգութիւնը և փութկոտութիւնը կը
սանձէ: Սակայն յառաջդիմական մեծ
ոյժ է կեանքի և աշխարհի մէջ: Եկե-
ղեցական ժողովները Եկեղեցին չեն ներ-
կայացներ, և Լուտեր նոյնչափ ճամբ-
տապէս կը ներկայացնէր Եկեղեցին որ-
չափ զայն դատապարտող ժողովը կը
ներկայացնէր Եկեղեցին: Եկեղեցիին մէջ
ով որ ճամբարութիւնը կը բռնէ՝ ճամ-
բիւր ներկայացուցին է Եկեղեցիին: Ա-
մէն քրիստոնեայ ժողովրդի մէջ դարն
է որ Եկեղեցիէն ետ մնացած է ամէնէն
արժանաւոր և ամէնէն ազնիւ բաներուն:

Հասնելու մասին, և ընկերութեան, քա-
ղաքականութեան, գիտութեան և ար-
ուեստի գրեթէ բոլոր ճիւղերուն մէջ
մեծ վարպետները Եկեղեցիի անդամներ
էին և են: Եւ եթէ ճամբիւր ըլլար թէ
Եկեղեցին մարդկային կեանքի մեծ հո-
սանքէն դուրս մնացած է, անոր օգնելէ
հեռու մնացած մարդոց պարտականու-
թիւնը պիտի ըլլար օգնութեան փու-
թալ և զայն ազատել, որպէս զի աշ-
խարհի համար ապահով մնար բարոյա-
կան ամէնէն հզօր այն ոյժը որ երբեք
ներգործած է անոր մէջ:

Սակայն ոմանք կ'ըսեն թէ իրենք Եկե-
ղեցիին վրայ այնչափ բարձր գաղափար
ունին որ անոր անդամակցելու չափ բարի
չեն գտնար իրենք զիրենք, իսկ ուրիշներ
կ'ըսեն թէ առանց անոր անդամակցե-
լու այնչափ աղէկ են իրենք որչափ պի-
տի ըլլային անդամակցելով, և այնչափ
ուղիղ ու հաւատարիմ են որչափ անոր
արդի անդամները: Արդ, մարդոց այս
երկու դասակարգերն ալ Եկեղեցին մշտ-
նելու են: Եկեղեցին կատարեալ սուր-
բերու մարմին մը չէ, և Եկեղեցւոյ ճշ-
մարիտ անդամներէն ոչ մին կը զգայ
թէ հասած է նկարագրի տիպար բարձ-
րութեան կամ գոհ է իր նկարագրէն:
Եկեղեցին կեդրոնատեղին է այն մար-
դոց որոնք Աստուծոյ և իրենց նմանե-
րուն օգնութիւնը կը փնտռեն և իրենց
տկարութիւնը ճանչնալով գիտեն թէ
Աստուած չուզեր որ մարդիկ առանձին
ապրին կամ առանձին հաւատան իրեն:
Միւս կողմէ իրմէ գոհ եղող մարդը Ե-
կեղեցիին գաղափարներուն պէտք ունի,
որպէս զի խոնարհի և ապա շահուի:
Իսկ ցորչափ այնպէս է որպէս պարտի
ըլլալ պարտական է քրիստոսի հետեւ-
ւողներուն միանալ և աւելցնել անոնց
հաւաքական ազդեցութիւնն ի նպաստ
բարոյն:

Ոմանք կ'ըսեն թէ հիմա Եկեղեցին
մահամերձ է, թէ այլևս ոչ որ անոր
կարեւորութիւն կու տայ և թէ քարո-
զիչներն անգամ իրենց քարոզածին չեն
հաւատար: Այսպէս ըսողները կը սխա-
լին: Աւելին կայ: Ստորութեամբ և

ամբարշտութեամբ կը ստեն երբ Եկեղե-
ցին կեղծաւոր կը ներկայացնեն: Այսօր
քրիստոնեայ երկիրներու մէջ Եկեղեցի-
ներն աւելի զօրութիւն ունին քան զոր
ունէին առաջ, և ոչ երբեք աւելի խո-
րապէս և աւելի մտառութեամբ հաւա-
տացած են անոնք իրենց քարոզութեան
քան այսօր: Կան թերեւ պաշտօնեա-
ներ որոնց գաղափարները և ընթացքը
այնչափ ստորին են որ իրենց Եկեղեցւոյ
անդամներէն շատին արհամարհանքին
իսկ անարժան են: Սակայն այդպիսի-
ներ բացառութիւն են: Յիսուս ըսաւ
թէ բարի և չար անբաժանելի կերպով
խառն պիտի մնան մինչև իր միւսան-
գամ գալուստը: Սակայն մարդոց ամէ-
նէն զօրաւոր և լաւ կարծիքը, կեանքի
գաղափարներուն և դժուարութիւննե-
րուն ամէնէն լիակատար ու անաչառ
խոստովանութիւնը, և անոնց կուրծք
տալու ամէնէն ուղիղ և աներկիւղ ճիշդ,
Եկեղեցիներուն մէջ գտնուելու է: Ոմանց
սովորութիւնն է ըսել թէ ճամբարու-
թեան աննախապաշար և աներկիւղ հե-
տազօտութիւնը Եկեղեցիէն դուրս կա-
րելի է, բայց սխալ գաղափար է այս:
Գոյէճի մէջ, գործի մէջ և ամէն տեղ
քրիստոնեաներն են որ աշխարհի իրական
գործին մեծ մասը կը կատարեն և հա-
ւատարմութեամբ կը շարժին հանդէպ ի-
րենց հոգիներուն և հանդերձեալ կեանքի
խնդիրներուն:

ՊԱՏ. ԱԻՆՏԵՐՆԱԿԱՆ ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆ

[Խմբագրական]

Տասնութնուկէս տարուան մէջ, յորմէ-
հետէ Կ. պոլիս եկած ենք Աւետիսի խմբա-
գրութիւնն ստանձնել, մեզի վիճակեցաւ ցա-
ւալի պարտականութիւնը մայրաքաղաքիս
ու շրջակայից Բողոք. հովիւներէն մեծ մա-
սին մահը ծանուցանելու: Պատ. Մովսէս
Տէր Մկրտիչեան, Պատ. Մարտիրոս Շմա-
ւոնեան, Պատ. Սիմոն Դաւիթեան, Պատ.
Աղբաքանդը Ճէճիգեան, Պատ. Մկրտիչ Յա-
կոբեան, Պատ. Առաքել Աբրահամեան, Պատ.
Յովհաննէս Տէր Ստեփանեան, ամէնքը ի-
րենց հանգիստը մտան եւ անոնց յիշատակը
կենդանի կը մնայ իրենց հաւատարիմ ու ե-
րախտադէտ ժողովրդին սիրտերուն մէջ: Ու-
րիշ երկուք ալ, որոնք այն ատեն պաշտօ-
նէութեան մէջ էին եւ որոնց մենք այցելու-

Թիւն տուինք իրենց պաշտօնատեղիներուն մէջ, Պատ. Աղեքսանդր փեշտիմալեան յէտիրնէ եւ Պատ. Արթուր Գուգտանեան ի Տարտանէլ, մեռան յԱմերիկա։ Ուրիշ մը, զարծեալ, որու քարոզները օգնութեան եւ մխիթարութեան աղբիւր եղած են շատերու, այսինքն Պատ. Աւետիս Կոստանդեան, պարտաւորեցաւ իր վատառողջութեան պատճառով թողուլ իր պաշտօնը եւ զաւակներուն քով երթալ Ամերիկա։ Կը մաղթենք որ երջանիկ ու խաղաղ ըլլայ անոր կեանքին երեկոն։

Եւ ահա ուրիշ անուն մը կ'աւելնայ մեռեալներու ցանկին վրայ։ Պատ. Աւետիս Ասատուրեան, որ Բիւթանական Սինոդին գումարումներուն մէջ ամէնէն նշանաւոր անդամներէն մին էր այն ժամանակները երբ վերոյիշեալ բոլոր եղբայրները ներկայ էին, գնաց միանալ իր նախորդ աշխատակիցներուն։ Եւ հաճելի է մտածել թէ հոն թերեւս զարծեալ միացան անոնք եւ ուրախացան որ այս աշխարհի մէջ արտօնուեցան իրենք Գրիստոսի Աւետարանը քարոզել եւ թէ անոր անհուն շնորհքով եւ սիրով ընդունուեցան կատարեալ սիրոյ, կատարեալ սրբութեան եւ յաւերժական անմահութեան աշխարհը։ Իսկ մենք միացածներս անոնց հետքերուն կը հետեւինք, աղօթելով որ մենք ալ օր մը արժանի դատուինք շատ բնակարաններով տունը մտնելու։

Պատ. Աւետիս ծնաւ Այնթապ 1842 Ապրիլ 30ին։ Ըսել է թէ իր մահուան ժամանակ քանի մը օր կը մնար որ իր վաթսամեակը լրանար։ Իր ծնողքը հաւատացեալ Գրիստոսեաններ էին։ Հայրը առաջիններէն եղած էր այն օրերու Բողոքականներուն, երբ Բողոքականութիւն ընդունիլը հալածանքի ենթարկուել կը նշանակէր։ Ծատ ազդուած էր Տր. Ենայտըրի մէկ քարոզէն, որ քարոզիչներու պէտքը ցոյց տալով՝ ծնողաց կոչում կ'ընէր իրենց որդիները Աւետարանի գործին նուիրել։ Բարի մարդուկն ըսաւ թէ իր որդիներէն Աւետիս այդ պաշտօնին համար ամէնէն յարմարն էր եւ, եթէ Տէրը կամենայ, ինք պիտի ուրախանայ անոր Աւետարանի պաշտօնութեան մէջ մտնելը տեսնելով։ Պատանին Աւետիս քիչ մը ժամանակ ուրիշ երկու դպրոցի մէջ մնալէ ետքը 1850ին զրկուեցաւ Զենոբ վարժապետին դպրոցը, եւ անոր ձեռքին տակ մնաց երեք տարի։ Ապա 11 տարեկան հասակի մէջ գնաց ձուլիւթիւն (տէօքմէճիլիք) սորվիլ, որու համար վեց տարի աշխատեցաւ։ Կ'ըսուի թէ լաւ սորվեցաւ իր արհեստը, այնպէս որ, եթէ հարկը պահանջէր, կրնար Պօղոս առաքեալին եւ Աւետարանի ուրիշ շատ քարոզիչներու նման իր ապրուստը ճարել իր ձեռքերուն աշխատութեամբ։

1859ին զարծեալ դպրոց գնաց եւ այդ անգամ Ալեքսան անուն ուսուցիչի մը աշակերտեցաւ։ Դաս առաւ նաեւ Տր. Ենայտըրէ, Մր. Բոֆինկէ եւ Մր. Կոսէ։ 1861ին Մր. Բոֆինկէի հետ Ատանա գնաց։ Հոն տարի մը ուսուցչութիւն ըրաւ եւ ապա Ալեքսանի դպրոցը վերադառնալով մնաց հոն մինչեւ 1864։ Զիշտ այդ ժամանակ բացուեցաւ Մարսուանի Աստուածաբանական ձեմարանը եւ Այնթապի միսիոնարներէն խնդրուեցաւ որ ուսուցիչ մը զրկեն հոն իբրեւ օգնական։ Պ. Աւետիս կամաւ յանձն առաւ այդ գործը եւ ընտրուեցաւ զրկուելու իբրեւ ամէնէն յարմար մարդը։ Արդէն իսկ նշանուած էր Լուսիայի հետ — դուստր Գրիսի քարոզիչ Պատ. Թովմասի՝ որ աշխատեցաւ նաեւ Մարաշի եւ Ուրֆայի մէջ եւ ուրիշ տեղեր։ 1866ին Այնթապ վերա-

դառնալով ամուսնացաւ եւ հարսն իր հետ Մարսուան բերաւ։

Պատ. Աւետիս տասներէնգ տարի մնաց ի Մարսուան, եւ այդ շրջանին մեծ մասին մէջ Պատ. Մր. Սմիթի եւ ուրիշներու հետ գործակցութեամբ ուսուցչութիւն ըրաւ Աստուածաբանական ձեմարանին մէջ։ Այդ շրջանին առաջին մասին մէջ ծանօթացանք մենք անոր, քանզի չորս անգամ գացինք Մարսուան, 1867էն 1870 ամէն տարի երթալով հոն։ Պատ. Աւետիսի այն ժամանակի աշակերտներէն ոմանք էին Մուհմետուհի եւ րէց Պատ. Յակոբ Էօմիւրեան, Ուրֆայի երէց Պատ. Յակոբ Տէր Գալուստեան, Իզմիրի երէց Պատ. Յակոբ Թաշճեան, Սամսոնի երէց Պատ. Սիմոն Պապասինեան, Մուրատայի հանգուցեալ երէց Պատ. Մկրտիչ Յակոբեան եւ Պոլսոյ երեմիի Մկրտական քարոզիչ Տր. Հայկունի։ Ուրիշ քանի մը հոգիներ ալ կային այն ժամանակ ձեմարանին մէջ, եւ յաջորդ տարիներուն մէջ ուրիշ շատեր եկան Պատ. Աւետիսի ազդեցութեան տակ, ոմանք Յոյն, որոնցմէ երկուքն են Օրտուի հովիւ Պատ. Փանտէլի եւ Ռոտոսթոյի արդի քարոզիչ Պատ. Արիսթիտի։ Կը յիշենք թէ մեր ի Մարսուան այցելութիւններէն մէկուն ժամանակ Պատ. Աւետիս նախագահեց ուսանողներէ երկուքին նշանաւորութեան հանդէսին։ Չենք յիշեր անոնց անունները, բայց կը յիշենք թէ երկու օրիորդները քոյր էին։ Ինչ որ իմասնաւորի կը յիշենք՝ այն շատ պատշաճ ու շնորհալի կերպն էր, որով նախագահեց Պատ. Աւետիս։ Զթերացաւ ան տպաւորել երիտասարդ խօսեցեալներուն վրայ կարեւորութիւնը քայլին զոր կ'առնէին անոնք, եւ սակայն ուրախութեան եւ երանութեան ժամ մը ըրաւ զայն ինչպէս պէտք էր։ Ինք ալ այն տարիները Մր. Սմիթի ընկերակցութեամբ այցելութիւն մը ըրաւ ի Սարբերդ եւ մենք աւելի լաւ պատեհութիւն ունեցանք զայն ճանչնալու։ Կը կարծենք թէ այս տեղի ունեցաւ 1869ին կամ 1870ին։ Խմբովին գացինք Հայկունի եւ տեղւոյն մատուոնին նուիրման եւ հովուին ձեռնադրութեան հանդէսը կատարեցինք։ Պատ. Աւետիս իր ի Մարսուան բնակութեան առաջին տարիներուն մէջ իբրեւ աւետարանիչ ձեռնադրուեցաւ եւ ուսուցչական իր գործերը կատարելէն զատ շատ անգամ ալ կիրակի օրեր կը քարոզէր։ 1877ին Ամասիա գնաց եւ հոն մնաց ժամանակ մը իբրեւ քարոզիչ, վասն զի Աւետ. եղբայրներուն մէջ համաձայնութիւն չկար եւ զանոնք համաձայնութեան առաջնորդելու համար իմաստուն առաջնորդ մը հարկ էր։

1879ին, գարնան ժամանակ, Պատ. Աւետիս Կ. պոլիս եկաւ իբրեւ հովիւ Լանկայի եկեղեցւոյ։ Մեր Կ. պոլիս գալէն անմիջապէս առաջ փոխադրուած էր Իւսկիւտար, ուր գրեթէ ութ տարի զրացի եղանք իրարու։ 1885ին նորէն այցելեց իր ծննդավայր քաղաքը եւ ջերմապէս հրաւիրուեցաւ այն կողմերու եկեղեցիներէն մէկուն հովուութիւնն ստանձնել, բայց չընդունեցաւ հրաւերը։ 1892ին փոխադրուեցաւ Խասքէօյ, եւ 1896էն սկսեալ մինչեւ իր մահը բնակեցաւ ի Պոյաճըքէօյ։

Մեր ննջեցեալ եղբայրը Կսկիծի իր բաժինն ունեցաւ։ Տէրը իր սիրածը կը խրատէ՝ եւ Պատ. Աւետիս Տէրովը սիրոյն այս նշանէն զուրկ չմնաց։ Իր երեցագոյն որդին Ալեքսան մեռաւ 17½ տարեկան, դուստր մը 8 տարեկան եւ կրտսեր որդին Արմենակ 15 տարեկան։ Այս վերջին խիստ հարուածը

եկաւ 1893ին։ Տարւոյն սկիզբները մեր բարեկամը հոգին յանձնած էր իր զոքանչը, որու անոյշ եւ մայրաւայել գնացքը շատերս կը յիշենք։ Յետոյ Պատ. Աւետիս կարճատեւ այցելութիւն մը ըրաւ դէպ Անգղիա եւ Ամերիկա եւ ի դարձին իմացաւ ցաւալի եղելութիւնը թէ իր միակ որդին, որու կը յուսար կոթնիլ իր ծերութեան մէջ, մեռած էր իր բացակայութեան միջոցին։

Պատ. Աւետիս մինչեւ իր վերջին հիւանդութեան ժամանակ ամէն կիրակի կէսօրէ ետքը Խասքէօյի մէջ կանոնաւոր պաշտօն կը կատարէր եւ երկու կիրակին անգամ մը կա'մ Իւսկիւտարի կա'մ Պայպը Հաուսի մէջ կը քարոզէր։ Հաւասար դիւրութեամբ կը քարոզէր Հայերէն եւ Թուրքերէն լեզուներով։ Էր նաեւ առժամայն հովիւ Կ. պոլսոյ Հայ Աւետ. եկեղեցւոյն, նախագահ Բիւթանական Սինոդին եւ անդամ Կ. պոլսոյ միսիոնարական կայանի Խառն Ժողովին (քոնֆէրանս)։ Բոլոր այս պաշտօններով կարեւոր գործ կը կատարէր, եւ դիւրին պիտի չըլլայ մէկէն ուրիշ մը գտնել լեցնելու համար այն տեղը, որու յարմար մարդն եղած էր իր երկար փորձառութեամբ։ Բարի մարդ էր ան, եւ իր ուղիղ նկարագրով իր կրօնքը սիրելի կ'ընծայէր անոնց որոնք զինք կը ճանչնային։ Կարեկից բնութեան տէր էր եւ միշտ սիրով կ'ընդունուէր սգոյ տուներու մէջ, ուր գիտէր յարմար խօսքը խօսիլ։ Այնքան անբասիր էր իր վարքով որ երբեք կասկած չհրաւիրեց իր վրայ։ Իր ընկերակաճութիւնը նշանաւոր էր, եւ բարեկամական համախմբումներու մէջ իր բարեգէպ դիտողութիւններով կ'աւելցնէր ակումբին զուարթութիւնը։ Տիպար ամուսին եւ հայր էր, եւ զայն լաւ ճանչցող մը անոր ընտանեկան առաքինութիւններն յիշեց իբրեւ մեր ննջեցեալ եղբոր կեանքին այն զխաւոր բանը՝ որ ամէնէն աւելի ազդած է իր վրայ։ 1866ին, Տիար պէքիւրի մէջ Մր. Ուրքըրի հետախտի զոհ երթալէն ետքը, անոր պաշտօնակից միսիոնարներէն մէկը իր նամակով սապէս կ'ըսէր, «Կ'ըսեն թէ արեւին վրայ բիծեր կան, ես ալ այս արեւին վրայ բիծեր տեսայ»։ Նմանապէս մենք տեսանք թէ մեր հանդուցեալ եղբայրը բոլոր մնացեալներուս պէս անկատար էր։ Բայց հազուադիւս կերպով բարի եւ սիրելի մարդ մ'էր, եւ ուրախ ենք որ զայն ճանչցանք։

Ո՞վ պիտի բռնէ անոր եւ ուրիշներու տեղը, որոնք իրենց պաշտօններուն մէջ մեռան։ Կարօտ չենք ուրիշ Տր. Ենայտըրներու որոնք մեզի ներկայացնեն յաւիտեական Աւետարանը քարոզողներու պէտքը, եւ կարօտ չենք ուրիշ հայրերու որոնք ըսեն, «Ահա Տէր, իմ որդիս»։ Եթէ քու կամքդ է որ ան մտնէ նուիրական ասպարէզը, ուրախութեամբ կը նուիրեմ զայն այդ նպատակին։»

ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆ (Մըր Ուրքըրի Ստալ)

Աշխատութիւն է պայմանը զոր Աստուած մեր վրայ դրած է կեանքի ամէն մէկ վիճակի մէջ։ Չկայ բան մը զոր ունենալ արժէ եւ կարենայ ձեռք բերուիլ առանց աշխատութեան, սկսեալ հացէն զոր գեղացին ձեռք կը բերէ իր ճակտին քրտինքովը՝ մինչեւ խաղերը եւ զբօսանքները, զորոնք հարուստը պարտի ունենալ իր ձանձրոյթէն ազատուելու համար։ Երկուքին մէջտեղ միակ տարբերութիւնը սա է որ աղքատը կ'աշխատի ճաշ հայթայթելու համար իր ախորժակին, եւ հարուստը՝ ախորժակ հայթայթելու համար

կենդանիներու մագերուէն եւ կամ այն առանձին պատուհասին, ընտանի ճանճին ուրբերուն, որ հիմա կը հաւտացուի թէ պատճառն է շատ մը տարափոխիկ ախտերու պատահման, որոնց ծագումը ուրկէ ըլլալը չէր կրնար հասկնալու: Շատ հասարակ եւ ընդարձակօրէն ծաւալող տարափոխիկ ախտ մը կը տարուի օդին մէջէն բաւական հեռու տեղեր: Բայց այս պարագային մէջ մանրէն անկախօրէն չճամբորդեր եւ չենթարկուիր արեւու լոյսէ եւ չորացուելէ սպաննուելու վտանգին: Անիկա մարմինն մէջ կը ներմուծուի «միջանկեալ հիւրի» մը՝ մեղրին՝ միջոցով: Ախտն է ճանճատենդը, որուն պատճառը ապացուցուած է թէ արիւնի մակաբոյժ մըն է, որ մարդկային մարմինն մէջ կը ներմուծուի ախտով վարակուած մեղրներու խայթուածքին միջոցաւ:

Աղէկ է միտք պահել թէ լաւագոյն հաւանականն է Բնութեան հայթայթածը — լոյսն ու ջերմութիւնը որ կը ճամբորդեն իննսուն միլիոն մղոն՝ ըզխելով այն մեծ լուսաւորէն, որ մեր մոլորակային շրջանին կեդրոնն է, երկիրս կենսաւորելու եւ զանիկա պողաբեր եւ մարդու բնակելի ընելու համար:

ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ ԵՐԿԱՐ ՃԱՄԲՈՐԴՈՂ

ԱՄԵՆԵՆ ԱՐԱՔ ԿԱՌԱՍՈՒՄԲԸ

Կը տեղեկագրուի թէ վերջերս նոր կառախումբ մը կ'երթեւեկէ Փարիզ—Բալէի երկաթուղիին վրայ, Փարիզի եւ Լոնտոնի մէջ տեղ ճամբորդութեան դիւրութեան համար: Կառախումբը 184¹/₂ մղոն (295 հազարամետր) ճամբայ կը կտրէ երեք ժամու մէջ: Այսօր արագ ուղեւորութիւնը կը կատարուի հաւառակ Ամիէնի մէջ չորս վայրկեան դադար մը ըլլալուն եւ արագութեան մեծապէս պակսելուն՝ կառախումբին Բալէ քաղաքին մէջէն դէպի նաւամատոյց անցնելու միջոցին, ուր ուղեւորները նաւ կը նստին Տովըր ելլելու համար: Դեռ վերջին տարիներու մէջ է որ Գաղղիա իր երկաթուղոյ շրջանները կատարելութեան հասցուց հանգստաւէտութեան եւ սրբնթացութեան մասին, որուն շնորհիւ անոր երկաթուղիները աշխարհի լաւագոյն երկաթուղիներուն կարգը անցած են: Յառաջդիմութիւնը այնպէս արագ եղած է որ վերջին երեք չորս տարիներու մէջ Գաղղիացիք ոչ միայն գերազանցած են կառախումբերու սրբնթացութեամբ, որու համար Մեծ Բրիտանիա իրաւամբ նշանաւոր հանդիսացած է կէս դարէ հետէ, այլեւ ուղեւորներու ճեպընթաց կառախումբեր հաստատած են որոնք բացարձակապէս անմրցելի են թէ՛ Եւրոպայի թէ՛ Ամերիկայի մէջ: Աւելի քան յիսուն ճեպընթաց կառախումբեր կան Գաղղիական այլեւայլ երկաթուղիներու վրայ ժամը աւելի քան 80 հազարամետր արշաւող, դադարներն ալ մէջը ըլլալով: Եւ ասոնց կէսէն աւելին ժամը միջին հաշուով 88 հազարամետր կ'ընթանան: Անցեալ երկու տարիներու միջոցին եղած են նաեւ քանի մը կառախումբեր, որոնց սրբնթացութիւնը միջին հաշուով ժամը 96 հազարամետր կը հասնի, բայց ասոնց կտրած հեռաւորութիւնը բաղադատապէս կարճ էր: Սակայն Փարիզ—Բալէի կառախումբերը բարձրագոյն միջին սրբնթացութիւնն ունին քան Գաղղիոյ ուրիշ ուրիշ ճեպընթաց կառախումբ, եւ թէպէտ հեռաւորութիւնը որ կը կտրուի առանց դադարի՝ աւելի պակաս է քան այն զոր կը կտրէ դադարով մը Ամերիկեան կառախումբ:

Երբէն մէկը, իր միջին սրբնթացութիւնը որ է ժամը 61¹/₂ մղոն, Ամերիկայի յիշեալ կառախումբին արագութենէն ժամը 7 մղոն աւելի է:

ՍՐ. ԲԵՆՈՒԱՐԴՈՍԻ ՇՈՒՆ ՄԸ

Պատ. Տր. Բըսըլ Քոնուէլ անգամ մը այցելեց Սր. Բեռնարդոսի իջեւանը Ալպեաններուն մէջ, ուր կը պահուին Սր. Բեռնարդոսի զարմանալի շուները, որոնց Ալպեան լեռներուն փոթորիկներէն բռնուած եւ կորսուած ճանապարհորդներն ազատելու գործը հանրաճանօթ է: «Առաւօտ մը» փոթորիկէն ետքը, կ'ըսէ Տր. Քոնուէլ, «այս խոշոր, ազնիւ կենդանիներէն մէկը եկաւ ձիւնին մէջէն մեծ ձիգով, իր վրի մանեակէն կախուած օդի փոքրիկ տակաւի բռնին պատճառաւ շատ յոգնած: Ես խորունկ ձիւնը մտայ հետեւելով հաւատարիմ կենդանիին որ կ'երթար պանդուկին շուրջ գտնուած իր խշտին, բաւական մեծ սենեակ մը: Երբ դուռը բացուեցաւ թափառականին, ներսը գտնուած միւս շուները սկսան հաչել միաբերան եւ կաղկանձել, եւ անոր բոլորտիքը խռնուելու ատեն իրարու վրայ կ'իյնային եւ իրար կը գէլին եւ անձկութեամբ անոր կը հետեւէին իրենց պոչերը շարժելով, եւ իրենց աչքերուն մէջ հետաքրքրութեան երեւոյթով, որոնք մոտցի հարցումներ կը նշանակէին: Բայց ընկճեալ չորքոտանին իր գլուխը եւ ազին գետին դրաւ եւ անկիւնէ անկիւն սողոսկելով գնաց վերջապէս հեւալով պառկիլ քարէ յատակին մէկ խորշը: Մնաց հոն՝ աչքերը անկիւնները պտտեցնելով շատ ամօթահար նայուածքներով: Երիտասարդ վանականը յոգնած շունը կանչեց անունովը, եւ երբ կենդանին չուղեց իր միջին ապաստանարանը թողուլ, կղերականը փորձեց զանիկա դուռը ելլելու համոզել մօի կտորներ պարունակող պնակ մը ցուցնելով անոր: Բայց թէեւ անօթի էր անիկա, միայն բացաւ իր աչքերը քիչ մը աւելի լայն, անգամ մը երկուք գետնին դարնուեցաւ թեթեւ կերպով մինչ ազին կը շարժէր տկարութեամբ եւ յետոյ ետ քաշուեցաւ եւ կը թուէր թէ չէր լսեր կամ տեսներ հրաւերը: Անհամբեր պահապանը մէկ կողմ դարձաւ բարկացայտ շարժումով, եւ ըսաւ թէ շանը այս քէնը շուտով պիտի անցնի, եւ թէ հաւանօրէն անիկա ամէջած է արկածեալ մէկը գտած չլլալուն համար: Առանց խորհելու զրուցուած այս խօսքը՝ իմ հոգւոյս խորերը թափանցեց: Այդ ազնիւ խոշոր կենդանին այնքան յոգնած, այնքան ամէջած կամ յանցաւոր կը թուէր առանց մէկը ազատելու ետ դարձած ըլլալուն համար որ չէր կրնար ուտել: Անոր յանցանքը չէր եթէ չկար գիշերը շունը կրնար տրամաբանել, նաեւ մարդու մը չափ զգաց թէ իր բացարձակ պարտականութիւնն էր մէկը ազատել:

Ազնիւ կենդանի: Անոր նայելով ո՛րչափ ամէջալու են շատ մարդկային հոգիներ, որոնք գիտեն թէ ճանապարհորդներ կան որ կ'երթան կը մտնեն մեղքի կծանող ցուրտին եւ յաղթահարող փոթորիկներուն մէջ կեանքի լեռնային պողոտաներուն վրայ, եւ սակայն երբեք չազատեցին մեղաւորներէ մէկն անգամ:

ԳԻՏԱԿԱՆ ԾԱՆՈԹՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Փարիզի քաղաքապետութիւնը քաղաքին քանի մը փողոցները ապակիով կը յատակէ:

Իրր տասներկու ամիսներ առաջ այս գործին հնարիչները արտօնութիւն ձեռք բերին իրենց ըրած գիւտին համեմատ յատակել ինչ ինչ պողոտաներ, պայմանաւ որ եթէ նոր նիւթը չպատասխանէ ակնկալութեան մինչեւ մասնաւոր ժամանակ մը, այն պողոտաները նորէն նախկին կերպով յատակուին հնարիչներուն ծախքով: Այս յատակումը յայտնի է թէ գոհացուցիչ եղած է, վասն զի Բաղաքապետական ժողովը ապակիները կը գետեղէ քաղաքին ամէնէն բանուկ պողոտաներէն մէկ քանիներուն վրայ: Յատակման այս ապակեայ քարերը փոշիացած ապակիէ կը շինուին, որ կ'եփուի մինչեւ որ հալի եւ գրեթէ հեղուկի փոխուի, յետոյ կը ճնշուի ջրակշռական մեքենաներով եւ խորանարդաձեւ կը կտրուի, որպէս զի գետեղելու գործը դիւրանայ: Ապակեղէն սալայատակին դէմ զլխաւոր առարկութիւնը սա է որ անոր մակերեսին սահուն ըլլալուն պատճառաւ ձիւնուն սմբակները չընեն, ուստի անոնք վտանգաւոր կերպով կը սահին խոնաւ եղանակի մէջ:

—Երկու երեք ամիս առաջ հետաքրքրաշարժ արկած մը պատահեցաւ կատուի մը, որ Պըֆէլօ եւ Լոքփորթի ելեկտրական երկաթուղիին մէկ ձողին վրայ ելած էր: Մինչ կատուն կը քալէր թելերուն վրայ, պոչը Նիակարայի 22,000 վոլթ (*) ոյժ ունեցող փոխանցական թելերէն մէկուն դպաւ: Կատուն իսկոյն սպաննուեցաւ: Բայց կատուն մարմինն թելերուն վրայ ինչպիսի պատճառաւ ելեկտրական կարճ շրջան մը տեղի ունեցաւ: Ասոր հետեւանքն եղաւ ելեկտրական ոյժի երկու ժամ ընդհատում Նիակարայի կողմերը: Արեւմտեան Նիւ Եորքի մէջ քանի մը ելեկտրական երկաթուղիներ եւ լուսաւորման կազմանքեր այդ միջոցին դուրկ մնացին ոյժէ եւ չգործեցին: Յաջորդ օրը ուրիշ կատու մը եւս, որ Եուրթիքայի մէջ (Նիւ Եորք նահանգ) ելեկտրական ոյժ մատակարարող շէնքին շուրջը կը պտտէր, պատճառ եղաւ կարճ շրջանի մը տեղի ունենալուն, եւ կառքերուն առ ժամանակ մի երթեւեկութենէ դադրելուն: Բայց կատուն չմնասուեցաւ եւ դեռ կ'ապրի:

—Ելեկտրականութեան միջոցով արուեստական անձրեւ բերելու քանի մը փորձեր կատարուած են Ճափոնի մէջ: Արդէն այս միջոցին յաջողութեան հաւանական ըլլալը յաճախ ջատագովուած է գիտնականներէ: Սակայն Ճափոնցւոց ըրածը այս վարկածին ճշմարտութիւնը հաստատելու առաջին գործնական ձեռնարկն է եւ պատկուեցաւ ակնյայտնի յաջողութեամբ: Փորձերը կատարուեցան Յոնքուշիմայի գաւառին մէջ: Գործողութիւնները սկսուեցան յետ միջաւոր ժամը 11ին (Ը. Ե.), բայց չտեսնուեցաւ միջոցաւորային փոփոխութիւն մինչեւ յաջորդ առաւօտ ժամ 9, երբ ահա ամպերու հոյլ մը տեսնուեցաւ այն բլրին վրայ ուր փորձը կատարուեցաւ: Վերջապէս անձրեւը եկաւ, յետոյ մէյ մ'ալ եկաւ ժամ 11ին կէսօրէն առաջ, այնուհետեւ երրորդ մը, չորրորդ մը եւ հինգերորդ մը: Վերջինը եկաւ ժամ 9.30ին յետ միջաւոր: Շատ մղոններով կը տարածուէր երկիրը որուն վրայ անձրեւն իջաւ: Որովհետեւ այսօրինակ մէկ փորձը համոզական չէ, այս մասնաւոր փորձերը կատարող գիտնականները կ'առաջարկեն կրկնել զանոնք, այն նպատակաւ որ հաստատուի քաղաքապետին գործադրութեան հնարաւորութիւնը:

(*)Ելեկտրական ոյժի միւլթիւն մը:

ՊԱՇՏՈՆԵԱՆԵՐՈՒ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԻԹՈՎ

Մի քանի տարիներու կարճ միջոցին մէջ մեզմէ մահուամբ առնուեցան ութը երէց, որք են վերապատուելիք Մկրտիչ Յակոբեան, Աղեքսանդր Ճէճիգեան, Մարտիրոս Շմաւոնեան, Առաքել Աբրահամեան, Աբրահամ Պողոտանեան, Սիմոն Դաւիթեան, Յովհաննէս Տէր Ստեփանեան եւ Աւետիս Ասատուրեան:

Ասոնք պարագայից բերմամբ իրենց օրով սկսած կրօնական բարեկարգութեան գործը յառաջ տարին, եկեղեցիներ կազմակերպեցին, եւ դպրոցներ հաստատելով անոնց վարիչները եղան: Կրօնական ասպարէզի մէջ նոր ուղի բանալու պաշտօնը ստանձնած ըլլալով հոգեւոր ճակատամարտին էն առջեւը եւ սաստիկ կողմը գտնուեցան, եւ իրենց զրից անխուսափելի հետեւութիւնը եղող արտաքին նեղութիւններու ենթակայ եղան: Օրհնեալ ըլլայ անոնց յիշատակը:

Ասոնք մեզմէ առնուեցան տակաւին խոր ծերութեան չհասած, տակաւին գործելու կորով եւ բուռն տենչ ունենալով: Ասոնք տակաւին կրնային քսանէն երեսուն տարի ապրիլ եւ իրենց կեանքը օգտակար ընել: Ասոնց կորուստը փոքր կորուստ մը չէ մեզի: Ժողովուրդի մը համար մեծ դժբաղդութիւն է, երբ իր մէջ աշխատող ձեռնհաս եւ փորձառու պաշտօնեաներ ժամանակէն առաջ իրմէ կ'առնուին:

Կը ցաւինք որ մեր յոյժ սիրեցեալ երէցներուն խնամքը եւ հոգատարութիւնը եւ անոնց շատ սուղ գնով գնած փորձառութեան պտուղները աւելի երկար վայելելու բաղդը չունեցանք սկիզբէն ի վեր: Երբ ժողովուրդոց մէջ մեծ տաղանդ մը եւ արդիւնաշատ կեանք մը մեռած է, մարդիկ ընական մղում մը ունեցեր են սա հարցումը ընելու, «Ինչո՞ւ Աստուած չթուլարե՞ր որ իր հաւատարիմ եւ օգտակար ծառաները աւելի ապրին, աւելի ծառայեն իրենց շրջանակներուն մէջ: Ինչո՞ւ Մր. Մուտիի պէս մէկուն աւելի կեանք չտրուի: Ինչո՞ւ կենսատուն այսպիսի մէկուն կը զլանայ կեանք: Այսպիսի մէկուն, որ հարիւր միլիոն անձանց ուղղակի եւ անուղղակի ազդեր է: Այսպիսի մէկուն, որ շաբաթը յիսուն հազար մարդոց կը խօսէր, այսպիսի մէկուն, որ մարդոց իրենց մեղքերուն եւ հանգրծեալ կեանքի վրայ խորհիլ տալու մասին Ամերիկայի մէջ ամէնէն մեծ մարդը համարուած էր: Այսպիսի մէկուն, որ չափ քիչեր Քրիստոսի եկեղեցւոյն ամբողջ պատմութեան մէջ սրտեր յուզած եւ կեանքերու ազդած են: Այսպիսի մէկուն, որ իր վարած ժողովներուն մէջ բաց ի բերաւ որ աշխարհականներէ հարկւրաւոր երէցներու իր ձայնը լսելի կ'ընէր: Յիշատակի պաշտօնին ատեն անոր վրայ խօսողներէն մէկը ըսաւ, «Մեր բարեկամը մեռաւ, երբ ամէնէն շատ կ'ուզէինք պահել զինք, երբ ամէնէն շատ պէտք կար անոր, որ Սուրբ Գրոց համաժողովները յառաջ տանի, անյարանուանական գործակցութիւնը քաջալերէ, իր հիմնած կրթական հաստատութիւնները հաստատ պահէ, Սուրբ Հոգիով լի մշակներ հայթայթէ, եկեղեցեաց թաղուն զօրութիւնը դուրս բերէ եւ տարբեր անունով կոչուած Քրիստոնեայ ճիւղերուն մէջ կարելի եղածին չափ աւետարանական համերաշխութիւն գոյացնէ: Ահ, այսպիսի ատեն մը Մր. Մուտի մեզմէ առնուեցաւ»:

Մեր պատկառելի երէցներն ալ մեր մէջէն առնուեցան, երբ կեանքը տակաւին քաղցր էր անոնց: Տակաւին իրենց ձեռնարկները

ընդլայնելու եւ իրենց օգտակարութեան ասպարէզը ընդարձակելու սաստիկ իղձ ունէին, եւ մենք ալ տակաւին յոյժ կարօտ էինք անոնց օգտակարութիւնը վայելելու: Ինչո՞ւ այսպիսեաց աւելի կեանք չտրուի: Այս հարցում մըն է, բայց դիւրին չէ պատասխանել: Այս ալ մեզմէ ծածկուած խորհուրդներուն կարգը կ'իյնայ: Ինչպէս Աստուծոյ ուրիշ գործերուն՝ ասոր մէջ ալ մեր տկարութիւնը տեսնելով Նախախնամութեան առջեւ խոնարհելու ենք:

Բայց երբեմն մեր ըմբռնումէն վեր խնդիրներու նկատմամբ տղայական ենթադրութիւններ կ'ընենք: Արդեօք կրնանք ըսել թէ Աստուած մեր երէցներուն պէտք ունենալուն համար իր քովը առաւ: Ինչպէս ըսաւ համբաւաւոր պաշտօնեայ մը, իր թոռան մեռնելէն վերջ, իր աղջկան (տղուն մօրը) գրած միւրթարական նամակին մէջ, «Տէրը քու պզտիկիդ պէտք ունենալուն համար քովը առաւ, ապա թէ ոչ՝ չպիտի առնէր: Դուն մեծ պարծանք մը սեպելու ես որ քու տունդ բան մը գտնուեցաւ, որու Աստուած պէտք զգաց»:

Ուրեմն, մենք ալ պարծանք սեպենք մեզի թէ մեր սիրեցեալ երէցները մեզմէ առնուեցան, որովհետեւ պէտք կար անոնց: Իրաւ, չենք գիտեր թէ հոգեւոր գործի նկատմամբ ինչ յարաբերութիւն կայ երկնի եւ երկրի մէջտեղ: Անշուշտ երկնային գործը աւելի կարեւոր եւ աւելի ստիպողական ըլլալու է որ երկրի վրայ յոյժ պիտանի եւ կարեւոր գործերով զբաղեալ ծառաները այսպիսի կտրուկ եւ տիրական հրամանաւ ըստ մեզ անյարմար, բայց Ամենագէտին առջեւ յարմար, ժամանակ մը մեզմէ կը կանչուին:

Արդեօք կրնանք ըսել թէ Աստուած ցուցնել կ'ուզէ թէ ինքը այնչափ իմաստուն, այնչափ կարողութիւն ունի որ մինչեւ իսկ հսկայ մշակներու կարօտութիւն չզգար: Ինքը այնչափ ուրիշ միջոցներ ունի որ զանոնք գործածելով իր քովը առածներուն պակասը կը լեցնէ եւ աւելի կը լեցնէ: Միայն Հոգւոյն մէկ անգամ փչելովը չորցած անհամար ոսկրները կրնայ կեանքի բերել: Քրիստոսի երկինք մեկնելուն ատեն խռոված առաքեալներուն միւրթարութեան համար Հոգւոյն գալուստը խոստացուեցաւ: Աստուած կարող է առնուած օրհնութեան մը տեղ ուրիշ օրհնութիւն մը տալ:

Արդեօք կրնանք ըսել թէ ասոնց մահը աւելի օգուտ կրնայ բերել քան իրենց կեանքը, կամ ըսել թէ աւելի զօրաւոր մ'ընձ մը պիտի ըլլայ՝ ոմանց քարեղէն սիրտերը ճմլելու, կամ ըսել թէ անոնց մահուան առթիւ թափուած արտասուքները աւելի ոյժ պիտի ունենան աւելի շատ սիրտեր կակուղցնելու: Շատ անգամ տեսնուած է որ իրարմէ անշատալ եղբարք եւ քորք իրենց ծնողաց մահուամբ միացեր են: Նմանապէս իրենց երէցներուն վախճանմամբ եկեղեցիներուն մէջ գծեալ եղբայրներ հայտուել են: Հովուին մահուամբ իրենք կենդանացեր են: Մր. Մուտիի յիշատակի պաշտօնին ատեն ղեռնադր կանայք բարձրագոյն կեանք մը վարելու համար ուխտի մտնելու հրաւիրուեցան, ասոր վրայ շատեր ինքզինքնին Քրիստոսի նուիրելու փափաք յայտնեցին:

Արդեօք կրնանք ըսել որ անոնք մեզմէ առնուեցան, որպէս զի մեզ վերին լուսոյ, ուրախութեան եւ երջանկութեան աշխարհի մօտ բերեն: Երբ Յովհաննէս Մկրտիչը թաղեցին, անոր աշակերտները Քրիստոսի մօտ եկան: Ինչ որ վերը ըսինք, կրնայ ըլլալ որ տղայական խորհուրդներ սեպուին, բայց զայս

ապահով կերպով կրնանք ըսել թէ Աստուած ինչ որ ընէ՝ ամէնէն աղէկը, ամէնէն օգտակարը կ'ընէ, արդարութեամբ եւ իմաստութեամբ կ'ընէ:

Կ'ողբանք մեզմէ բաժնուողներուն համար: Ասիկա բնական է: Բայց ողբը պարտեալներուն համար չէ, այլ յաղթանակաւ վեր տարուողներուն համար: Այս երէցները զանազան փորձութեանց, աղքատութեան, նեղութեան, յաջողութեան եւ գովեստի բովէն անցան, բայց հաւատարիմ գտնուեցան: Ասոնք, հակառակ նիւթական եւ բարոյական ամէն տեսակ աննպաստ պարագաներու, հակառակ բաղդին հարուածներուն, համբերութեամբ տարին ամէն ձախորդութեանց, վերջապէս յաղթանակաւ ձգեցին հոգեւոր պատերազմին դաշտը, պարտուց ճամբուն մէջ մեռան, ինչպէս Բեռնարդին մէջ կարդացինք վերապատ. Աւետիսի վրայ: Երբ այսպիսի առաջնորդներ կը մեռնին, ընականաբար անոնց պատկանող ժողովուրդները որք կը մնան եւ անոնց վրայ թուրալու պէս բան մը կու գայ, կը փորձուին խորհելու թէ երէցին սկսած հոգեւոր գործը պիտի կասի: Պէտք չէ որ այսպէս ըլլայ:

Սկիզբէն ի վեր այսպէս եղաւ: Սփրքըն, Պիլըր, Միւլըր եւ Յոյն քարոզիչը Տր. Բոնսթանթին մեռան, բայց հոգեւոր գործը անոնց հետ չմեռաւ: Ասոնք մեռան, բայց սկսած գործերնին կը շարունակուի: Աստուած Մովսէսը լեռան վրայ թաղեց, բայց անոր գործը չթաղեց: Երբ Մովսէս վախճանեցաւ, ժողովուրդը կը կարծէր թէ Քանան տանելու գործն ալ անոր հետ վախճանեցաւ: Ընդդայսպիսի ատեն մը գրուած է Սբ. Գրքին մէջ թէ Տէրը ծառային Մովսէսի մեռնելէն ետքը՝ Տէրը Մովսէսի սպասաւորին Նաէթի որդւոյն Յեսուի հետ խօսեցաւ, ըսելով, Իմ ծառա Մովսէս մեռաւ, հիմա ել, ու անցիր այդ Յորդանանէն, դուն եւ այս ժողովուրդը՝ այն երկիրը, զոր ես Խորայէլի որդւոց կու տամ: Աստուած երբ գործ մը սկսած է, եւ նպատակ ունի զայն ի գլուխ հանել, իր պաշտօնէից մահուամբ այն գործը չկասեցնիր: Ընդհակառակն մահը, որ տեղի ունեցաւ, հոգեւոր գործը յառաջ տանելու միջոց կ'ընէ: Եթէ կը սիրենք մեր ողբացեալ երէցները, անոնց սկսած հոգեւոր գործը շարունակենք եւ յառաջ տանինք: Այս է մեծահոգի, ազնիւ եւ կամքի տէր եկեղեցականներու յատկութիւնը:

Հոս ընական է այս հարցումը ընել. «Արդեօք որոնք պիտի լեցնեն անոնց պարագ տեղերը»:

Որոնք: Որոնք որ քարոզելու կոչում կը զգան, որոնք որ լի են Հոգիով, որոնք որ ներշնչուած են, որոնք որ Եթէ չքարոզեմ վայ է ինձ զգացումը կը կրնն: Անոնք լեցնելու են: Իրաւ, ներկայ պարագաները այնչափ չեն քաջալերեր երիտասարդութիւնը այս հոգեւոր ասպարէզը մտնելու: Բայց գործը վսեմ, վեհ եւ երկնային է: Չկայ գործ մը անոր հաւասարող: Ամէնէն մեծ, ամէնէն քեզ, ամէնէն ազնիւ գործը այս աշխարհի մէջ հոգիներ առաջնորդել է Քրիստոսի: Մարդիկ կը մեռնին, Աշխարհ իր ամէն գանձերով ու ճոխութիւններով կ'անցնի: Բայց անոնք որ Քրիստոսի համար հոգիներ կը չահին՝ յաւիտեան կը փայլին եւ գալիքին արեւը պիտի ըլլան: Մարդու գործը, որչափ որ օգտակար ու ազնիւ է, դարձեալ այն գործը ուղղակի Քրիստոսի գործը չէ: Քրիստոսի գործը աղքատներուն Աւետարան քարոզել է: Կորուսեալ հոգիները բարձրացնելու եւ անմահ կենաց ժառանգորդ ընելու չափ աղքատիւ ինչ գործ կրնայ ընել մարդ: Դեռ

ռատներն այսպիսի կոչման կը հրաւիրուին: Թէեւ փափաքելի էր որ մեր սիրելի հովիւներ աւելի ապրէին, բայց դարձեալ Աստուծոյ շնորհակալ ըլլալու ենք որ այսչափ մեզի թուլատրեց անոնց կեանքը վայելելու:

Ժամանակու երիտասարդ մը եկեղեցւոյ անդամակցութեան փափաքելով զնաց եկեղեցական ժողովին հետ տեսակցիլ: Ժողովը հոգեւորապէս տկար գտնելով զայն՝ անդամակցութեան չընդունեց: Տասը ամիս հսկողութեան տակ առնելով անոր կեանքը դիտեց: Յետոյ այս տկարը Աստուծոյ շնորհքը այնչափ զօրացուց որ քարոզիչներուն քարոզիչը, ուսուցիչներուն ուսուցիչը, եւ աւետարանիչներուն աւետարանիչը եղաւ: Ինչ կու գայ թէ մեզմէ բաժնուող հաւատարիմ երէցներուն հանդէպ պարտականութիւն ունինք: Նախ, ջանալու ենք որ անոնց բարի յիշատակը մեր մէջ միշտ պահենք, որ գալու սերունդն ալ անոնց կեանքէն օգտուի: Անշուշտ եկեղեցական անդամները եւ զաւիք ընդհանուր եկեղեցական պատմութիւնը անոնց արարքները եւ բեղմնաւոր կեանքին նկարագրութիւնը պիտի ընեն: Բայց ասկէ աւելի ընելիք կայ: Ըստ իս, անձնուրաց եւ հաւատարիմ պաշտօնեաներուն բարի յիշատակը մեր մէջ անշուշտ պահելու համար հաստատութիւններէն մէկ քանին անոնց անուններով յորջորջելու ենք: Ժամանակաւ Այնթապ Մ. Սմիթի անունով միսիոնար մը եկած է: Հիմա անոր բարեկամները կ'ս'մ Այնթապու ամբողջ հիւանդանոցին, կ'ս'մ անոր մէկ բաժնին անունը «Սմիթի» անունով կը կանչեն: Երկրորդ, անոնց որբերը եւ այրիները պէտք չէ մոռնալ եւ երեսի վրայ թողուլ: Ի հարկին նիւթակաւ եւ բարոյական օգնութիւններով անոնց ցաւերը մեղմացնելու ենք: Ուրիշ սարտականութիւն մը, անոնց բարք ու վարքը օրինակելու ենք:

Իրաւ, իմ սիրելի բարեկամիս եւ ժամանակ մը զասակցիս, վեր. Աւետիս Ասատուրեանի մահը ինձ ցաւ պատճառեց եւ առիթ տուաւ այս յօդուածը գրելու: Ըստ մեզ, տակաւին պէտք կը զգացուէր անոր բեղմնաւոր կեանքին իր ընտանիքին մէջ, մեր եկեղեցեաց մէջ եւ եկեղեց. Միութեան ժողովներուն ու ուրիշներու մէջ, բայց Տէրը յարմար առնէ անպէց ճշտատարիմ ծառայ, ալ քու հանգիստդ մօրիք ըսելու: Թոյլ տանք որ երթայ առնէ իր վարձքը եւ հազնի անթաղամ պսակը, եւ այս ըլլայ իր սղաւոր ընտանիքին եւ բարեկամաց միութարութիւնը:

Իզմիր

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԶԻՆԵՅԵԱՆ

Ապրիլ 25, 1902

ՔՐԻՍՏՈՆԵՆԹԻՒՆ ԵՒ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

(Սահայ Դպրեւան, Վան)

8.

Այսպէս ժամանակը կը հաստատէ թէ Սր. Դրբին տարբալուծութիւնը ճշմարիտ է: Մեծն Հէրշել էր որ ըսաւ, «Համայն մարդկային գիւտերը թուին եղած լինիլ միայն աւելի զօրեղապէս հաստատելու նպատակաւ ճշմարտութիւնները, որ կու գան վերէն եւ կը պարունակուին Սրբազան Դրոց մէջ» խօսքեր՝ որոնք ճարձման անօթներու մէջ դրուած ոսկի խնձորներու պէս են: Երբ կը հետազոտենք Աստուածաշնչական աշխարհագրութիւնը, միշտ ուղիղ կը գտնենք զայն: Նա երբեք չմեղանչեալ այն վրիպանքներով որ կը գտնուին Հնդկաց, Եգիպտաց, Յունաց գրքերուն մէջ: Աստուածաշնչույ, երբ

կը խօսի երկրի մակերեսին, անոր ցամաքներուն եւ ջրերուն վրայ, երբեք չսխալիր եւ եթէ երբեք պարունակէր մէկ տասնորորդն հեթանոսաց այն սխալներուն որ կը հպին տիեզերագիտութեան եւ ֆիզիքական աշխարհագրութեան, ան առնէ մեր հաւատքը փորձի խիստ վիճակ մը պիտի կրէր: Ամէն մէկ տեղույ կամ դրից ճշգրտութիւնը եւ իւրաքանչիւր ազգն, որուն վրայ հոն կը խօսուի, ամենավսեմ կերպով կը հաստատուի արդի խուզարկութեամբ: Աստուածաշնչի մէջ անուանեալ Արեւելքի քանի մը հարիւր տեղերու իբր 3ը եթէ ոչ 3ը հիմա ճշգրիտ եւ ստուգութեամբ նոյնացուած եւ տեղաւորուած են: Ապացոյցը շատ համոզիչ է, բահը վկայ մըն է անհաւատութեան դէմ: Դա վեր հանած է թաղուած քաղաքներ, հին յիշատակարանական արձանագրութիւններ, որ այնպէս կ'ապացուցանեն նկարագրական Բանին պատմական ճշմարտութիւնը որ անհաւատը իւր գլուխը պիտի ծածկէ լոկի յաւիտեանական ամօթով: Լէյարտի, Ռօլինսոնի, Պոնոմի եւ քսան ուրիշներու պեղումներն ու հետախուզութիւնները կը հաստատեն այս գրոց Դրբին Աստուածային հեղինակութիւնն ու պատմական ճշգրտութիւնը: Լոնտոնի Բրիտանական Թանգարանը, Փարիզի Լուվրը, Գահիրէի մօտ Կիզէի Թանգարանը կը վստահ զարմանալի նշխարներով եւ քանդակներով որ կը ցուցնեն Աստուածաշնչական ժամանակներ: Դոքա կու տան տարեգրութիւններ այն նոյն շրջաններուն: Հոս են Փարաւոնի պատմութիւններ, Սենեքերիմի պատերազմներ, Մէշայի վրէժխնդրութիւններ, Բաբելոնի թեւաւոր առիւծը (Դանիէլ), Մովսէսի մայրագիրը եւ Նաբուգոդոնոսոր: Այս քարէ եւ աղիւսէ յիշատակարանաց վրայ կ'անուանուին քառասուն ազգեր, քառասուն քաղաքներ եւ տասն կուռքեր — բոլորն ալ յիշուած Աստուածաշնչին մէջ, ուր կը գտնուին եւ կը յիշուին իրենց ճշմարիտ ժամանակին եւ յարմար տեղին մէջ:

Պեղումներով հանուած աղիւսներուն վրայ ալ կը կարգացուի Եգիպտի հին պատմութիւնը, առաջին կինը Եւա, Փորձիչն ու անկումը, տապանն ու ջրհեղեղը: Բոլորը կարգացուած է: արդի մամուլը հրատարակած է զայն: հատորներ գրուած են այս նիւթերուն վրայ: Եւ ցարդ գտնուած ոչ մի հարթաքանդակ, ոչ ալ պարզ աղիւս կամ յիշատակարան մը կը հերքէ Աստուածաշնչի պատմութիւնը: Զորճ Րօլինսոն կ'ըսէ թէ ինքը զփութարութիւն չգտնեալ Մովսէսի պատմութեան նկարագրական իմաստն ընդունելու որեւէ ապացոյցէ որ կը գտնուի յիշատակարանաց մէջ: Անոնց վկայութիւնը ամէն կողմ ցոյց կու տայ թէ Աստուածաշնչույ ճշմարիտ է: Փրոֆ. Կոստէն կ'ըսէ, «Պարապ տեղը կը փնտռէք անոր մէջ, զի հազարաւոր սխալներէն որ թէ՛ հիները եւ թէ՛ նորերը կ'ընեն» երբ իրենց փիլիսոփայութիւնը կամ պատմութիւնը կ'արտասանեն: հատ մը պիտի չգտնէք, փնտռեցէք եւ հատ մը պիտի չգտնէք: Եւ Ծ. Վ. Ֆարրար Սուրբ Դրոց մէջ սխալներու կարելիութիւնը քննելով կ'ըսէ թէ անոնք սխալած են: Ես այնպէս անպատկառ չեմ հաւատարիւ, ոչ ալ Սկեպտիկեանութեան ընդարձակ ուսանողութիւն եւ սայրապաշտ ճարտարութիւն երբեք ցուցած է իրողութեան կամ վարդապետութեան մի կատարեալ եւ ապացուցանելի սխալ Հին եւ Նոր կտակարանաց մէջ:

Եւ այսպէս Աստուծոյ հաճոյքն եղած է

պահել Պաղեստին եւ Ասորեստան, Հին Բաբելոնի եւ Նինուէի դիրքերը եւ մասնաւորիւ Եգիպտոսը իրրեւ պահուած վկաներ իւր յայտնութեան ճշմարտութեանը, մինչեւ ժամանակը յորում պիտի հաճի կոչել զանոնք ի վկայութիւն: Այն ժամանակը եկած է, մեր պէտքին ժամն է, երբ թշնամին գիտնալով թէ իր դատաստանը մօտ է, եկած է գետի մը պէս (Ես. ԾԹ. 19): Վկայութիւնը հանուած է, ապացոյցն անհերքելի է, նոյն իսկ Աստուծոյ թշնամիներով գրուած քարէ տախտակներու վրայ, որ կը վկայեն թէ Աստուծոյ Խօսքը «Ի սկզբանէ ճշմարիտ» է: Կը զարմանանք գիտնալով թէ աստանօր ունինք Բաբելոնի եւ Ասորական լեհապետներու մատենադարաններ եւ ինչպէս Տը Հաս կը թեւադրէ թէ հնարաւոր է որ նոյն իսկ Նոյի մատենադարանը կը հանգչի ի Սիբարա իւր ծածկապետեղան մէջ, որ դեռ իւրոյս պիտի բերէ ջրհեղեղէն առաջ եղած օրերու պատմութիւնը: Բայց մեր զարմանքը կ'աւելնայ երբ գիտենք թէ, որպէս թէ մարդուն տարակոյսներն ու իմաստակութիւնները ոչնչութեան մատնելու համար, Ռամսէս Բի — Եգիպտական պատմութեան Սէզոսդրի — թէեւ ոչ ելից Փարաւոնի (Եւ. Ա. 8, 11) զմտեալ մարմինը, 1886 Յունիս Կին Եգիպտական կառավարչին երկայնութեամբ դարուսուսեալ մարդիկ վերցուցին իր դամբարանէն, քակեցին զայն փաթթող սաւանը եւ զմտեալ բայց անազն մեռելատիպ կերպարանները լուսանկարեցին եւ պատկերը ամէն կողմ խրկեցին որ ամէն ոք յառի անոր: Զարմանալի բան է որ անհաւատ աշխարհը վերջին տարիներու մէջ ամէն ուրեք գտնէ ինքզինք այն կերպարանքին դէմ, որու 3,200 տարի առաջ կը նայէր Աստուծոյ մարդը Մովսէս: Նորա կոչու ծնօտէն, թանձր շրթներէն, բեկեալ առաջնեկէն եւ կծկեալ բերնէն թուիլ լսել հանդիսաւոր արտայայտութիւն մը իրրեւ վաղեմի դարերէ, որ զօգցես հեղինակութեամբ կ'ըսէ. «Ով Տէր, քու խօսքդ յաւիտեան հաստատէ երկնից մէջ»:

Եւ արդ հանդիսապէս, խանդակաթ սիրով, եկեղեցւոյն Տէրօջը անունով, սիրելի Տէրօջ՝ որ զմեզ կանչեց եւ որ տակաւին կը ստիպէ զմեզ խօսքը քարոզելու, ներեցէք որ իրրեւ եղբակացութիւն ձեր վրայ երեք բաներ դնեմ, որոնք թէեւ պարզ նախադասութեան մը մէջ ամփոփուած, պիտի կրնն ազդու երկրորդում եւ երրորդում:

Պաշտպանէ Ասորեստանը

ՊԱՇՏՊԱՆԵ ԱՍՏՈՒԱԾՈՒՆՈՅԸ

ՊԱՇՏՊԱՆԵ ԱՍՏՈՒԱԾՈՒՆՈՅԸ:

Նշանաբանդ ըլլայ, Աստուածաշնչույ առաջ, վերջ, եւ միշտ:

(Անգլիէնէն)

Վ. Ե. Զ.

Ա. Զ. Դ.

ԲԱՌԱՐԱՆ

ՀԱՅԵՐԵՆ - ԱՆԳԼԻՅԵՐԵՆ

(Միասեալ)

Հրատարակուեցաւ Մ. Գ. Մինասեանի Հայ-Անգլ. բառարանը եւ կը վաճառուի 30 դահի: Կեդրոնատեղիներն են Պոլիս Ուղու Չարչը Պաշը թիւ 424, եւ Բերա Աղաճամի մօտ չիտակ ճամբուն վրայ թիւ 70: Ամերիկեան լամբարաւաճառի խանութը:

Ե. Գ. ԸՆԿԵՐԱԳՈՒԹԵԱՆ ԿԵՐԱՅԵՐԵՆԵԱԶՈՐՈՒԹՅՈՒՆ

Պայպը Հառուսի մատարան մէջ ժամը 8ին (Ը. Թ.) Նիւթ, Սաղ. ԶԺԹ. 77:

ՀԱՆԴԵՍ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անցեալ ուրբաթ Աւստրիական, Թրանսալպան եւ Ամերիկեան ղեկավարները պատիւ ունեցան Վեն. Սուլթանին ներկայանալ ոչ պաշտօնապէս:

Անցեալ հինգշաբթի ժամտախտի երկու դէպք պատահեցաւ Աղեքսանդրիոյ մէջ. Մին մահացու էր: Հետեւեալ օրը Առողջապահական Խորհուրդը գումարեցաւ եւ հինգօրեայ քառանթիւն սահմանեց Միջերկրականի Երկրապագան եզերքէն եւ Իսմայիլիայէ ժամանոյ նաւերու դէմ, միանգամայն որոշեց հակաճիւղման ենթակից երրորդ կարգի ուղեւորներու գոյքերը:

Աւստրիական գիտական ընկերութիւն մը կեսաօրիոյ հարաւակողման Էրծիաս լեռան վրայ կենդանաբանական եւ բուսաբանական հետազոտութիւն կատարելու նպատակով արշաւախումբ մը ղրկեց, որու մէջ կը գտնուին Վիլհելմ Կոպպերսի երկու գասախօսներ:

Բէժիի շոգենաւ մը մաքսախոյս նաւ մը հալածեց ու բռնեց Այոթնի կուսակալութեան ծովեզերքը ի Զամ Լիման: Մաքսախոյսները ցամաք ելլելով փախան: Նաւուն մէջ 680 քիօ ծխախոտ գտնուեցաւ:

Երեքշաբթի Պուլկարական եկեղեցիներուն մէջ գոհաբանական յատուկ պաշտօն կատարուեցաւ Էկզարք Տ. Եոզէֆի ընտրութեան 25ամեակին առիթով: Երկուշաբթի Սոֆիայէ ժամանեցին քանի մը պատուիրակութիւններ, որոնց մէջ կը գտնուէին Ֆերտինանտ իշխանին կողմէ Զօր. Նիքոլայէվ եւ հազարապետ Սթոյանով եւ Պուլկար կառավարութեան կողմէ Ներքին գործերու նախարար Մ. Թիւքթաշով եւ Մ. Մաթով: Ահմէտ Այի փաշա Վեն. Սուլթանին կողմէ ղեկավարեց այս պատուիրակները կայարանին մէջ: Էկզարքն ուսում առաւ նախ ի Պէպէք եւ ապա ի Փարիզ, ուր մնաց 1864է մինչեւ 1870: 1872ին Էկզարքարանի քարտուղար եղաւ եւ յետոյ Վիտինի մետրապոլիտ: Էկզարք ընտրուեցաւ 1877 Ապրիլին: Վեն. Սուլթանը վերջերս անոր ականակուող Օսմանիյէ պատուանշան շնորհեց, որու համար Էկզարքը անցեալ հինգշաբթի Կայս. պալատ գնաց իր շնորհակալութիւններն յայտնել: Կ'ըսուի թէ Սոֆիայի մէջ դպրոց մը եւ փողոց մը Տ. Եոզէֆի անունով պիտի յորջորջուին:

Սեւէլէ կ'ըսէ թէ Կառավարութիւնը Գոնեայի, Էրէյի, Ադսէրայի եւ այլ տեղերու յատուկ երկրագործական հնձող գործիքները, փոխանակ գնելու, վարձու պիտի առնէ երկու տարի պայմանաժամով եւ անոնց գործարաններուն կողմէ ղրկուած մեքենագէտներ, նաեւ երկրագործական վարժարանի չըջանաւարտներ, պիտի ղրկուին գաւառները, որպէս զի գործիքներուն գործածութիւնը սորվեցնեն: Երբ երկամեայ պայմանաժամը լրանայ, Կառավարութիւնը իրեն կը վերապահէ մեքենաները գնելու իրաւունքը, եւ անոնց արժէքը, որ 3,000 ոսկին կ'անցնի, երկրագործական դրամատան կողմէ պիտի վճարուի:

Արագ հաշիւ ընող նշանաւոր Յոյն Մ. Տիամանտի Սբ. Փետրոսպոլսէ վերադառնալով մայրաքաղաքս հասաւ: Փարիզի Գիտութեանց Ակադեմիոյ անդամները, որոնց ներկայացաւ 1893ին, շատ չահագորդուեցան անոր վայրկեանական հաշուողութեան մեթոտներուն քննութեամբ:

Կիրակի երեկոյ Պոլսոյ կողմը Մըսըրէարընի

ժողովը հրդեհ ծագեցաւ եւ 13 խանութ եւ 2 տուն այրեցան: Հրդեհը ծագեցաւ Հրեայ թղթավաճառի մը խանութէն եւ կասկած կայ թէ հրձիգի գործ էր:

Պալատական քարտուղար Ֆայիզ պէյ եւ Զօր. Ապտուլահ փաշա, որոնք Կայս. կառավարութեան կողմէ ներկայ պիտի գտնուէին Սպանիոյ Թագաւորին թագադրութեան հանդէսին, երկուշաբթի Մատրիտ ուղեւորեցան: Նոյն կառավարող մեկնեցաւ նաեւ Պարսից դեսպանատան առաջին քարտուղար Յովհաննէս խան, որ Պարսկական դեսպան Միրզա Բիգա խան իշխանին կ'ընկերանայ մինչեւ Մատրիտ:

Տիարպէքիւրէ կը գրուի թէ գաւառին հունձքը կը խոտանայ շատ առատ ըլլալ:

Գահիրէէ կը գրուի թէ Նեղոսի Տելթային Միթլամըր քաղաքին կէսը այրած է, 1,000 տուն եւ 200 խանութ մոխիր դարձած, 50 հոգի մեռած եւ 5,000 անձեր անպատուար մնացած են: Դրամական կորուստը Եգիպտական չորս միլիոն ոսկի կը հաշուուի:

Ենիքէի ժողովը Գէլիսայի Յունական եկեղեցին այրեցաւ եղած է:

Գասթէմունի գաւառին մէջ ի Եսսի Ալագ հրդեհ ծագեցաւ Գարաճաօղլու Ահմէտի տունէն եւ այնքան արագ տարածուեցաւ որ Ահմէտ, իր կինը եւ երկու դաւակները եւ դեռաւոր հիւր մը բոցերուն զոհ դացին:

Թուրք դրամատէրներու խմբակ մը Ենիքէի մարզի ուղին շիտկելու եւ նաւարկելի վիճակի վերածելու արտօնութիւն խնդրեցին: Այս գետը Սըվազի գաւառէն կ'անցնի եւ Սամսունի մօտերը ծով կը թափի:

Սըվազի կուսակալը ամբողջ նահանգին մէջ անտառապահներ հաստատելու հրաման խնդրեց, որպէս զի անտառները անխնայ չջարդուին: Հակառակ պարագային մէջ վտանգ կայ որ ի վերջոյ գաւառը վիճակակից ըլլայ Էրզրումի, ուր ատաղձը եւ փայտածուխը ուրիշ նահանգներէ կամ Ռուսիայէ բերել հարկ է:

Ամէն կուսակալութեան ոստիկանագետութիւններուն հրահանգ տրուած է Կ. պոլիս մարդիկ ղրկել, որ Տր. Պէրթիյեռնի մարգալտական դրութիւնը սորվին գաւառներուն մէջ ալ զայն ներմուծելու համար:

Պատուաւոր պարտաւորիչ պիտի ըլլայ բովանդակ պետութեան մէջ: Պետական Խորհուրդը այդ մօտը կանոնադիր մը պատրաստեց, բայց դեռ չգործադրուած: Կայս. Բժշկական վարժարան ղրկուեցաւ այն, որպէս զի նոյն հաստատութեան կարծիքն առնուի: Յունական դեսպան Մավրոքորտաթօ իշխանը այս շաբթու երկամեայ արձակուրդով կը մեկնի մայրաքաղաքէս: Կ'ըսուի թէ աշխան պիտի քաշուի դիւանադիտական ասպարէզէն եւ երեսփոխանութեան համար ընտրելի պիտի ներկայանայ:

Տուրքի հաւաքիչներու զեկուցուեցաւ թէ Կայս. երկրագործական վարժարանէն վկայադիր ստացած Բրիտանիայ ուսանողներէ զինուորական տուրք պիտի չպահանջուի:

Սպարապետի Դուռը, զինարաններուն մէջ խոնաւութենէ յառաջ եկող վնասներու դէմ նախազգուշութեան համար, անոնց իւրաքանչիւրին մէջ խոնաւաչափ գործիքներ հաստատելու հրահանգ տուաւ:

Հանրագումար գործերու նախարարութիւնը ձեռնարկած է ուսումնասիրել այն միջոցները, զորոնք Թաղէս Էֆ. Փափազեան կ'առաջարկէ խարդախ սնանկութիւններու առջեւն առնելու համար:

Մուսուլի մօտերը հանքային ջուրի ակեր

գտնուած են, եւ տարիալուծման համար Կայս. Բժշկական վարժարանը ջուրի նմոյշներ ղրկուած են:

Մ. Տանէվ եւ Մ. Սարաթով, որոնք Փարիզ գացին Պուլկարական նոր փոխառութեան բանակցութիւնները վնցնելու համար, Սոֆիա վերադարձան:

Հիւանդութիւն մը սկսած է վնասել Մանասթըրի եւ Իլպասանի ձիթենիներուն եւ եգիպտացորենի արտերուն:

Կայս. հրամանագիր մը կ'արտօնէ արմատիքի սակարան մը հաստատել Էնկիւրիւի մէջ:

Երեքշաբթի Ֆերտինանտ իշխանը Սոպրանիյէի բացումը կատարեց: Մ. Տրական Զանքով 69 քուէի դէմ 99 քուէով նախագահ ընտրուեցաւ:

Թերթերէն ոմանք ըսին թէ Այոթնի երկաթուղին մինչեւ Իսպարթա երկարելու գործին արդէն իսկ ձեռնարկուած է: Սեւէլէ կ'ըսէ թէ սխալ է այդ: Հարկ եղած հրամանը տուող թուղթերը դեռ ընդունուած չեն: Հանրագումար գործերու նախարարութիւնէն:

Երեքշաբթի Ռուսիոյ Կայսրուհիին անուան տօնախմբութեան օրն էր: Այդ առիթով յատուկ պաշտօն կատարուեցաւ Ռուս դեսպանատան մատրան մէջ: Յունաստանի Եորկիոս թագաւորին ալ անուան օրն էր, եւ յատուկ պաշտօն կատարուեցաւ Այիա Փանայիա եկեղեցիին մէջ: Յունական դեսպանը եւ դեսպանատան բոլոր պաշտօնէութիւնը ներկայ գտնուեցան:

Անցեալ ուրբաթ Հայոց Պատրիարքը Գումադափուի Պատրիարքարանին մէջ շնորհաւորական փոխադարձ այցելութիւն ընդունեցաւ Յունաց Պատրիարքէն, որու կ'ընկերանային երկու մետրապոլիտ եւ իսկան ժողովոյ երեք անդամ: — Հայոց Պատրիարքը նամակով մը Ուսումնական Խորհրդին յանձնարարեց Յունարէնի ուսուցումը Եւրոպական լեզուներուն պէս ընդհանրացնել եւ քանի մը ուշիմ պատանիներ ֆէնէրի. Յունաց վարժարանը ղրկելու համար հարկ եղած խորհրդակցութիւնները կատարել: Շրջաբերականով մ'ալ Թաղ. Խորհուրդներուն զգացուց թէ հարկ դատուած է եկեղեցիներու եւ ազգային վարժարաններու շարժական եւ անշարժ ստացուածներուն արձանագրութիւնը պահել ուրոյն տուածարեւութեամբ մէջ ի Պատրիարքարան ընդ հսկողութեամբ Տնտես. Խորհրդին: Ուստի յանձնարարեց այդ ստացուածներուն, եկեղեցական գոյքերուն եւ անօթներուն վաւերական վիճակացոյցը ղրկել Պատրիարքարան: — Գաւրիէլ Էֆ. Նորատունկեան ընդհանրական ապաքինեցաւ: — Կիրակի Զայեան Էլիաս Էֆ. մեռաւ իր բնակարանին մէջ ի Մաքրիքէօյ: Պետական Խորհրդի երեսփոխան Տիւրքի անդամ էր, եւ ժամանակաւ տարիներով Արտաքին գործերու նախարարութեան խորհրդականի օգնական, Հայոց Պատրիարքարանի ալ Թաղաքական ժողովի անդամ եւ երեքնի ատենապետ: — Էլմիսնի միաբանի մը ընդարձակ տեղեկագրէն կը տեսնուի թէ ամբողջ Ռուսիոյ մէջ 6 Հայ թեմ կայ 1,327 եկեղեցիով, 79 վանքով, 7 եպիսկոպոսով, 34 վարդապետով, 1,547 քահանայով, եկեղեցական 366 նպասաւորով, թեմական 4 դպրոցով եւ 3 անկեղանոցով: Ռուսիոյ եւ Կովկասի Հայոց թիւն է 1,131,474, որու 600,483ը այր են եւ մնացեալ կին: — Հանգուցեալ Պատ. Աւետիս Ասատուրեանի թաղման ժամուն յիշատակի պաշտօն կատարած են Ռոտոսթոյի մէջ տեղւոյն Հայ Աւետարականները: մեծապէս յուզուելով անոր մահուն լուրէն:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ֆրանսա . Ընտրութիւններուն արդիւնքը անցեալ շաբթու հաղորդուածէն շատ տարբերութիւն չունի : Երեսփոխաններուն ամբողջ թիւն է 589, որոն 414ը վերջնապէս ընտրուեցան, 173 տեղ ալ ոչ ոք ընտրուեցաւ եւ Ռէիւսիոն կղզիի երկու երեսփոխանները յետոյ ընտրուեցան : Թաւ կը հաշուէ թէ, երբ երկրորդ ընտրութիւնները տեղի ունենան, նախարարութիւնը վերջապէս 330 երեսփոխանի մեծամասնութիւն մը պիտի ունենայ, Ընդդիմադիրներու զանազան ճիւղերն ալ 260 երեսփոխան պիտի ունենան : Վարչապետ Մ. Վալաթը Ռուսո իրեն հետ տեսակցողի մը «Շատ գոհ եմ», ըսաւ, «տունը (այսինքն Ֆրանսա) աւելի լաւ վիճակի մէջ պիտի յանձնեմ քան զոր էր երեք տարի առաջ, եւ իմ յաջորդներս պիտի չստիպուին մեծածախ նորոգութիւններու ձեռնարկել, ինչպէս ես ստիպուեցայ» : Հարցումի մը թէ արդեօք մտադիր է քաշուիլ պաշտօնէ՝ Վարչապետը պատասխանեց թէ, եթէ ընտրութիւններու ելքը երկբայելի ըլլար, իրեն պարտք պիտի համարէր մնալ եւ Հանրապետութիւնը պաշտպանել : Հիմա սակայն ինքզինք ազատ կը համարի ուզածին պէս շարժելու, թէեւ դեռ չյայտնեց իր դիտաւորութիւնները : Ընտրական գործողութիւններու պահուն տրուած քուէներու վերլուծումէն կը տեսնուի թէ մինչ 11,216,757 անձեր կային որ կրնային քուէ տալ, իրապէս տրուած քուէներու թիւն եղած է 8,863,727, որոն 5,198,193ը կանաւարական ընտրելիներն ընդունած են, եւ 3,352,895ը Ընդդիմադիրները : Վարչապետը չըջարեականով մը քաղաքապետներու ու շահութիւններ հրաւիրեց բազմաթիւ չըջանականներու ընտրական գործողութիւններուն մէջ կղերին կողմէ եղած միջամտութեան վրայ : Կ'ըսէ թէ «Անոնց արարքը իրենց քաղաքական իրաւունքներուն (զոր ամէն քաղաքացի ունի) անհատական կիրառութիւնը չթուիր, այլ իրենց եկեղեցական պաշտօններուն եւ անոնց յատուկ բարոյական հեղինակութեան չարաչար գործածութիւնը» : Հետեւապէս ամէն քաղաքապետ կը պահանջէ մանրամասնեալ տեղեկագիր զրկել իր շրջանակին մէջ պատահած այդորինակ դէպքերու վրայ : Աւստրիական թերթերը կը գուշակեն թէ Հակահրէականները եւ Ազգայնականները Փարիզ քաղաքը շահած ըլլալով իսկոյն պիտի սկսին աշխատիլ որ չորս տարի ետքը զաւառներն ալ իրենց շահին յաջորդ ընտրութեան ատեն : — Պելճիացի ուխտաւորներ Լուռտ փոխադրող կառավարումը մը գծէն ելաւ, եւ ուխտաւորներէն 9 մեռան եւ 51ը վիրաւորուեցան :

Հարաւային Աֆրիկէի պարբերական Շատ փոփոխութիւն չկայ զինուորական կացութեան մէջ, վասն զի Լորտ Քիլընը իր գործողութիւնները թուլցուցած է, որպէս զի Պօէր պետերը զիւրութեամբ կատարեն իրենց տեղէ տեղ շարժումները եւ Պօէրները կարենան գումարուներ ընել հաշտութեան Անգղիական պայմանները ինկատ առնելու համար : Այդպիսի շատ գումարուներ տեղի ունեցած են, որոնց արդիւնքը կարելի չէ գիտնալ, թէեւ կը կարծուի թէ Պօէրներու մեծամասնութիւնը հաշտութիւն կ'ուզեն : Այդ գումարուներուն մէջ ներկայացուցիչներ ընտրուած են որոնք Վերինինկինկ մէջ պիտի խորհրդակցին : Վերինինկինկ Քէյփ-թաունէ Փրիթորիա դաջող երկաթուղին վրայ կը գտնուի Վալ գետին հիւսիսակողմը :

Այդ համաժողովը պիտի գումարի ըստ մէկ հեռագրի՝ Մայիս 25ին, ըստ ուրիշ հեռագրի մը՝ Մայիս 15ին : Կ'ըսուի թէ ներկայացուցիչներուն թիւը 200 պիտի ըլլայ, եւ թէ հաշտութեան կամ պատերազմի վերջնական խնդիրը գաղտնի քուէով պիտի որոշուի : Եթէ որոշումը հաշտութեան ի նպաստ ըլլայ, ինչպէս կը յուսացուի, կարելի է որ քանի մը անհաշտներ տակաւին շարունակեն կռուիլ, բայց Բրիտանական զօրքերը քիչ ժամանակէն պիտի նուաճեն դանոնք : Պատերազմական միակ լուրը սա է թէ Բարեյուսոյ Գլխի Գաղթականութեան հիւսիսարեւմտեան անկիւնին մօտերը Ուրիլի Բրիտանական սակաւաթիւ պահակազօրքը, որ ժամանակ մը պաշարուած էր, ազատուած է եւ Պօէրներու ընդհանուր հրամանատարին հեղորոշողի եւ Տը Ուէթի կարողագոյն օգնականներէն Մանի Պոթա գերի բռնուած է : Ժամանակաւ տեղեկագրուած էր թէ մեռած էր աս եւ յայտնի է թէ լուրը սխալ էր : Կայս. կառավարութիւնը առաջարկեց Նաթալի կցել Թրանսվալի հարաւարեւմտեան անկիւնը, այսինքն Ուրիլի թիւի եւ Վրայ-հայտի կողմերը : Նաթալի գաղթականութիւնն ալ ընդունեցաւ առաջարկը : Գաւառին տարածութիւնն է 7,000 քառ. մղոն, եւ բնակչութիւնը 8,000 Եւրոպացի եւ 50,000 բնիկ : Նաթալ պիտի ստանձնէ Թրանսվալի պարտքին 700,000 Անգլ. ոսկին :

Աֆրիկա . Անցեալ ուրբաթ հրատարակուեցաւ էտուրտ է թագաւորին եւ Ալեքսանտրա թագուհիին թագադրութեան հանդէսին պաշտօնական յայտագիրը : Հանդէսը տեղի պիտի ունենայ Յունիս 26ի հինգշաբթի օրը Ուէթմինսթըրի արքայարանին մէջ : Հանդիսական մուտէն եւ նախաշաւիղ պաշտամունքէն ետքը տեղի պիտի ունենայ երգման արարողութիւնը, օծումը, թուր կապելը, գունդին եւ մականին մատուցումը, թագադրութիւնը, ի գահ բազմումը եւ ներկայից մեծարանքը : Ապա տեղի պիտի ունենայ Թագուհիին թագադրութիւնը եւ ի գահ բազմումը : Թագաւորը Անգղիոյ Եկեղեցիին պետը կը համարուի, եւ ուստի Քէնթըրպըրի արքեպիսկոպոսը պիտի տայ անոր երգնուլ, պիտի օծէ Ն. Վեհափառութիւնը եւ պիտի դնէ թագը անոր գլուխը : Երգումին համար զեկուցած է արքեպիսկոպոսը թէ Օքսֆորտի եւ Քէյմպրիճի համալսարաններէն պիտի ընդունի ճոխապէս զարդարուած Աստուածաշունչ մը, զոր Թագաւորը պիտի համարէ երգման բանաձեւն ստորագրելէ առաջ :

Այլ-այլ . Վիլհելմինա թագուհիին վիճակը շարունակեց բարւոյի մինչեւ կիրակի : Բայց այդ օր իր տկարութեան բերմունքով կանխահաս ծննդաբերութիւն մը ունեցաւ : Այդ դժբախտ դէպքէն ետքը զարձեալ բարւոյեցաւ անոր վիճակը, որ ըստ վերջին լուրերու գոհացուցիչ է : — Վիլհելմական թերթ մը կ'ըսէ թէ Վիլհելմինա թագաւորը Յունիս 25ին Յորանց Եղեթ կայսեր այցելութիւն պիտի տայ Վիլհելմայի մէջ : Կը կարծուի թէ Գերմանիոյ եւ Աւստրիոյ կայսրերը յետոյ փոխադարձ այցելութիւն պիտի տան Ն. Վեհափառութեան : Կ'ըսուի թէ բաւական գոհացուցիչ աստիճանով հարթուած են դժուարութիւնները, որ Աւստրիոյ կայսեր Հոռո երթալուն արգելք կ'ըլլային Պապին ընդդիմութեան պատճառով : — Բրուսիոյ Կէորկ իշխանը Պերլին մէջ մեռաւ Մայիս 2ին : Հեծելազօրաց զօրավար էր եւ Կայսեր ազգական : Իր մեծհայրը Կայսեր մեծհորը

հայր Ֆրիտրիխ Վիլհելմ Գ թագաւորին եղբայրն էր : — Սպանեւամերիկեան պատերազմին ատեն Բուպայի ջուրերուն մէջ գործող Ամերիկեան նաւատորմին ընդհանուր հրամանատար Սէմիսըն ծովակալը մեռաւ Ուաշինկթընի մէջ : — Քէյփթաունի մէջ մեծ հետաքրքրութիւն շարժեց դատավարութիւնը Բաթիլի իշխանուհիին, որ ամբաստանուած էր իբրեւ հեղինակ կեղծ նամակներու եւ մինչեւ 24,850 Անգլ. ոսկւոյ արժողութեամբ Մր. Բոտսեան դրամատուներու : Կը յայտարարէր թէ ինք սերտ բարեկամ է Գերմանիոյ հանգուցեալ Կայսրուհիին եւ Լորտ Սոլզպըրիի : Յանցապարտ դատուեցաւ եւ երկամիայ բանտարկութեան դատապարտուեցաւ : — Մայիս 1ին ճարտարուեստի եւ գեղարուեստի ցուցահանդէսին բացումը կատարուեցաւ ի Տիւսէլտով ձեռամբ Գերմանիոյ զահաժառանգ իշխանին : Յուցահանդէսը կը գրաւէ 160 շէնք, որոնք երկու հազարամետր երկայնութեամբ կիսաշրջանակ մը կը կազմեն Հոենսոսի օփանց վրայ : — Նիւ Եորքի մէջ հրատարակուած համառօտ տեղեկագրէ մը կը տեսնուի թէ Մր. Քարնէկիի հանրային նուիրատուութիւններուն համագումարը 68,954,423 տոլար է, այսինքն 15,671,460 Օսմ. ոսկի : Այս համագումարին 53,361,673 տոլարը Միացեալ Նահանգներու (որոն հպատակութիւնն ընդունած է) վերաբերեալ հաստատութիւններու նուիրած է եւ 13,978,750ը իր մայրենի երկրին Սկոփիոյ հաստատութիւններուն, փոքրագոյն գումարներ ալ Քանատայի, Բուպայի, Բրաւիլայի եւ Անգղիոյ : — Այն մասնաւոր պատուիրակութիւնը, որ Ֆրանսական բանակի ընդհանուր հրամանատարին նախագահութեամբ զՖրանսա պիտի ներկայացնէ Ուաշինկթընի մէջ Ռոշամպօի յիշատակարանին բացման օրը, շաբաթ պատիւ ունեցաւ ներկայանալ Նախագահ Լուպէի, որ պատուիրակներուն ճարտի ճանապարհ մաղթելու առիթով ըսաւ, «Կապերը, որոնք այնքան ժամանակէ հետէ իրարու կը միացնեն Միացեալ Նահանգներու եւ Ֆրանսայի ժողովուրդները եւ երկու Հանրապետութիւններուն կառավարութիւնները, ի մասնաւորի կարեւոր հանգամանք մը կ'ընծայեն պաշտօնին զոր կ'երթաք կատարել : Նախագահ Րոզէվելթ բարութիւնն ունեցաւ երկու ազգերն իրարու միացնող համակրանքը ամէն առիթով յայտնելու : Ինծի ալ շատ հաճելի է ձեր միջոցով անոր յայտնել թէ որքան կը տածեմ նոյն զգացումները : Ֆրանսական կառավարութիւնը այս պահուստ պատուիրակութիւններ կը զրկէ Անգղիա եւ Սպանիա, մինչ ես ալ Ռուսիա պիտի երթամ : Ձեր պատուիրակութիւնը ըսաւ ասոնցմէ վար չէ կարեւորութեան եւ շահագրգռութեան կողմէ, որով պիտի հետեւինք անոր» : — Յունաստանի արքայական Ալէքիսէի զբոսանալը, որոն մէջ կը գտնուէին թագաւորը եւ արքայական ընտանիքը, Եւրեա կղզիին եւ ցամաքին միջեւ տեղ մը խրեցաւ : Անմիջապէս Պիրէոնէ չոգենաւեր զրկուեցան օդնութեան : — Կը հեռագրուի թէ Ռուսիոյ Միսսք գաւառին Պոպրիւիսք քաղաքին մէջ 972 տուն եւ 650 խանութ այրեր են :

ԳՐԱՄԱԿԱՆ			
Գոհացուցիչ	108 06	Նախընտր	87 25
Բուժելի երկաթուղի	102 10	Գրեմից	54 07
Մեծիտիւ	103 20	Անգլ. ոսկի	110 05
Բուսիոյ բու	90	Մանէթ թղթ	8 58

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ի ՏԱՊԱՐԱՆԻ Ա. ԵԱՊԱՐ ՊՅՈՒՆՆԵՐ
Ֆինանսական Եղեթը, Ամերիկացի խան